

การดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกรในจังหวัดชัยภูมิ The Existence of Niakuall Ethnic Groups in Chaiyaphum Province

วิมลศิลป์ ปรุงชัยภูมิ, ประกายเพชร กุลหิณฑัง
Wimolsil Prungchaibhum, Prakaipechr Kulhintung
สุนทร ปัญญาพงษ์, อรอนุตร ธรรมจักร, กรกมล ไวยราบุตร
Sunthorn Panyapong, Onanutr Dhammachak, Kornkamol Wairabutr
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
Chaiyabhum Rajabhat University
E-mail: wimone1@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกรในจังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดชัยภูมิ และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลมี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 30 ปี 2) กลุ่มผู้นำท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ เจ้าอาวาสกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน 3) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย นักวิชาการวัฒนธรรม วัฒนธรรมจังหวัด ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนครูและอาจารย์ และ 4) กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร

ผลการวิจัยพบว่า

1) วิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดชัยภูมิ มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและพึ่งพาธรรมชาติ มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับป่า สัตว์ป่า สมุนไพรพืชพรรณพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่จึงผูกพันอยู่กับป่าและภูเขา มีความเชื่อเจ้าป่าเจ้าเขา นับถือพุทธแต่ถือผีอย่างเคร่งครัด มีภาษาและการแต่งกายเป็นอัตลักษณ์ของตน ปัจจุบันวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ฮกกรมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ดังนี้ 1) มิติทางสังคม ลักษณะดั้งเดิมฐานเป็นชุมชนมีขนาดใหญ่ การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เกิดความแตกต่างทางสังคม ลูกหลานชาวฮกกรได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและรู้จักใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และ 2) มิติทางด้าน

วัฒนธรรม ชาวญัฮกุรเลิกอาชีพการหาของป่าและการล่าสัตว์ การแต่งกายและการใช้ภาษา มีความหลากหลายเนื่องจากเกิดการยอมรับวัฒนธรรมอื่นมากขึ้น

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร คือ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ได้แก่ การเรียนรู้วิถีการอยู่รอด ด้วยการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายมากกว่าการหาของป่าและล่าสัตว์ป่า และ 2) ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ เยาวชนรุ่นใหม่เริ่มมีแนวคิดที่จะรักษาศิลปวัฒนธรรมของตนไว้ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมโครงการจากภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ

คำสำคัญ: การดำรงอยู่, วิถีชีวิต, ชาติพันธุ์ญัฮกุร

Abstract

Research “The Existence of Niakuall Ethnic Groups in Chaiyaphum Province” has the following objectives: 1) to study the way of life of the Niakuall ethnic groups in Thepsathit district, Chaiyaphum province and 2) to study the factors that cause change and existence of the Niakuall ethnic group in Thepsathit district, Chaiyaphum province. This research uses qualitative research methods. The tools used for data collection were an in-depth interviews. By using interview methods, the data contributors have 4 groups: 1) knowledge groups in communities that live in the community for more than 30 years, 2) local and informal leaders, both formal and informal, including the abbot, village leader, member of the Tambon Administrative Organization which these people have a work that is acceptable to the people in the community, 3) government agencies comprising cultural scholars, provincial culture, chairman of the Provincial Cultural Council, representative from Provincial Administrative Organization, representative from Tambon Administrative Organization, representatives of teachers and 4) villagers who live in communities that have knowledge of Niakuall ethnic groups.

The research found that

1) The traditional way of life of the Niakuall ethnic group in Thepsathit, Chaiyaphum province with a simple lifestyle and natural dependence. They have knowledge and wisdom about forests, wildlife, herbs, and native plants. The way of life is therefore bound to forests and mountains. There is a faith in the forest respecting Buddhists, but strictly carrying ghosts. They have language and dress

as their identity. At present, the way of life of the Niakuall ethnic group is changed from the past as follows: 1) the social dimension of settlement is a large community. Marriage across ethnic groups causes social differences. The descendants of the Niakuall have received higher education and use technology to communicate and 2) cultural dimensions. The people of Niakuall quit their careers, finding forest and hunting. Dressing and language use are diverse due to the acceptance of other cultures.

2) Factors that affect the change of Niakuall ethnic groups in the region are 1) environmental and natural factors such as learning how to survive with a career that is more diverse than finding the forest and hunting wild animals and receiving support to promote projects from the government and various agencies.

Keywords: Existence, Lifestyle, Niakuall Ethnic Groups

1. บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) กว่า 50 ปีที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยรัฐบาลมีนโยบายต่าง ๆ เพื่อเร่งพัฒนาและนำพาประเทศสู่ความเจริญ เช่น การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การนำเทคโนโลยีและการศึกษาสมัยใหม่สู่ชุมชนชนบท ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่นำประเทศไปสู่การปรับตัวในวิถีชีวิตของประชาชน ในประเทศไทยนั้นมีประชากรหลายชนชาติ ซึ่งในนั้นมีประชากรที่เรียกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีมากกว่า 60 กลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กระเหรี่ยง ชวา ไก้อูร์ กลาวัว ญไท มอญ ม้ง มูเซอ ละหู่ กูย ซึ่งคนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่ล้วนต้องการความทันสมัย ความสะดวกสบายที่เจริญทัดเทียมกับคนไทยทั่วไป และการพัฒนาที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ ๆ ในกลุ่มชาติพันธุ์ อีกทั้งระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกมากขึ้น ล้วนส่งผลให้เกิดการปรับตัวของวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ คำว่า ชาติพันธุ์ (Ethnics) มีความหมายคล้ายกับ เชื้อชาติ ชนชาติ เผ่าพันธุ์ เป็นคำที่ใช้กันทั่วไปในความหมายกว้าง ๆ ว่า หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตอยู่ในพื้นที่บริเวณหนึ่ง มีภาษา วิถีชีวิต จารีตประเพณีคล้ายคลึงกัน รวมทั้งอาจมีความสำนึกว่าเป็นคนที่มีสายโลหิตเดียวกัน และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางวัฒนธรรม งามพิศ สัตย์สงวน (2545: 34-36) ได้ให้ความหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ ว่า เป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมย่อยร่วมกัน คือ มีค่านิยม ความคิด อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ระบบสัญลักษณ์และวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่ และมักเชื่อมโยงกับการ

อพยพมาจากประเทศอื่น ๆ เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อพยพมาอยู่อาศัยในสังคมใหม่ มักมีความสำนึกในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Culture Identity) สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอพยพเข้ามาในสังคมใหม่เป็นจำนวนมาก และกลุ่มคนเหล่านี้มักจะถูกเลือกปฏิบัติและได้รับการปฏิบัติอย่างอคติ แต่เมื่อเวลาผ่านไปลูกหลานของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มแรก ๆ อาจยอมรับวัฒนธรรมใหญ่และพยายามหาทางเคลื่อนที่ทางชนชั้นสูง และในที่สุดอาจจะทิ้ง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตน หากแต่การศึกษาทางมานุษยวิทยาในรอบร้อยปีที่ผ่านมาและสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน ทำให้เราต้องตระหนักว่าความเป็นชาติพันธุ์และสำนึกทางชาติพันธุ์ เป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนกว่านั้นมาก ในยุคโบราณมักจะใช้คำว่า เผ่า หรือ Tribe เรียกกลุ่มคนเล็ก ๆ ในดินแดนที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าสูงมากนัก ใช้คำว่า เชื้อชาติ หรือ Race จัดแบ่งประชากรของโลกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ คำเหล่านี้มีนัยของความไม่เท่าเทียมกัน บางกลุ่มเจริญหรือสูงกว่าบางกลุ่ม

กลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกร หลายคนอาจรู้จักคนกลุ่มนี้ในนามคนดง ชาวดง ชาวบน ชาวญัฮกร ชาวญัฮกร ชาวเนียะกุล ซึ่งคำเรียกเหล่านี้ หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน แต่มีชื่อเรียกขานหรือสำเนียงเรียกที่แตกต่างกันไป (บุญยงค์ เกศเทศ, 2539: 19) ชาวญัฮกรอาศัยอยู่ตามไหล่เขาหรือเนินเขาเตี้ย ๆ แถบบริเวณจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์ เข้าใจว่าจะตั้งภูมิลำเนาอยู่บริเวณดังกล่าวมาไม่น้อยกว่าสามชั่วคน ญัฮกรมีภาษาของตนเอง ซึ่งเป็นภาษาย่อยของมอญโบราณที่พูดในอาณาจักรทวารวดี ซึ่งถือเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย จากการสำรวจของปรีชา อุตระกุล (2539: 29-30) ชาวญัฮกรอาศัยอยู่ในป่าบนภูเขา เดิมเป็นพรานป่าและมัก ย้ายที่อยู่ไปเรื่อย ๆ เมื่อปี พ.ศ.2522 พบว่ามีชาวญัฮกร อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ดังต่อไปนี้ 1) บ้านห้วยแย้ 200 คน บ้านท่าโป่ง 100 คน สองหมู่บ้านนี้อยู่ในอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ 2) ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ 4 หมู่บ้าน คือ บ้านไร่ 233 คน วังอ้ายโพธิ์ 329 คน วังตาเทพ 118 คน วังอ้ายคง 175 คน 3) ตำบลนายางกลัก อำเภอเทพสถิต มี 7 หมู่บ้าน คือ บ้านสะพานหิน 158 คน บ้านนา 125 คน บ้านน้ำลาด 286 คน บ้านบุงเวียน 108 คน บ้านสะพานยาว 38 คน บ้านเสลียงทอง 116 คน บ้านโคกสะอาด 99 คน 4) บ้านวังกำแพง ตำบลชีบน อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ 377 คน

ชาวญัฮกร มีองค์ความรู้เกี่ยวกับป่า สัตว์ป่า พรรณพืชพื้นบ้าน สมุนไพร และการละเล่น พื้นบ้านมีประเพณีต่าง ๆ ของกลุ่ม อภิญาญา บัวสรวง, สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2541) กล่าวว่า ชาวญัฮกรมีประเพณีสงกรานต์ ประเพณีกระแจะ แห่หอดอกผึ้ง ประเพณีแห่พระและจุดพลุ ประเพณีแต่งงาน ชาวบ้านไม่รู้จักรักรรรมวิธีการทอผ้า แต่จะปลูกฝ้ายเพื่อไปแลกกับผ้าทอของคนกลุ่มไทยและลาว ปัจจุบันชาวญัฮกรแต่งกายเหมือนคนไทยทั่วไป เขตที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเดิมเป็นสภาพป่าเขา โดยมีญัฮกรเข้ามาบุกเบิกอยู่อาศัยเป็น กลุ่มแรก ต่อมีการติดต่อกับชนกลุ่มอื่นที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เช่น กลุ่มไทย-ลาว โดยญัฮกรได้เรียนรู้ภาษาไทย และ

วัฒนธรรมอื่น ๆ จากกลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่ติดต่อ ตลอดจนมีคนภายนอกเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น จนทำให้ญัฮกุรอยู่ปะปนกับกลุ่มที่เข้ามาที่หลังทำให้ถูกกลืนทั้งภาษาและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เดิมญัฮกุรเป็นชนเร่ร่อน ถิ่นที่อยู่อาศัยคือพื้นที่แถบเทือกเขาพังเหย มีอาณาเขตคาบเกี่ยวต่อเนื่อง 3 จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา กระทั่งชาวญัฮกุร ได้มีสิทธิ์ในการถือครองที่ดินทำกิน แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จึงมีอาชีพทำไร่ พืชที่ปลูกได้แก่ พริก ข้าวโพด ลูกเดือย มันสำปะหลัง ปอ และยาสูบ พบว่า ในสมัยก่อน ญัฮกุรมีการติดต่อกับคนภายนอกอื่น ๆ คือ กลุ่มไทยลาวหรือจีน ที่เรียกว่า คนท่ง และได้รับการเรียนรู้ การปลูกพืชอื่น ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ข้าวหยอด ยาสูบ และต้นพลู เป็นต้น การรับจ้างต่าง ๆ ก็เป็นอีกอาชีพที่หนุ่มสาวรุ่นใหม่ทำได้แก่ ก่อสร้าง ทำไร่ ทำนา ตัดอ้อย รวมถึงการมาทำงานในกรุงเทพฯ ญัฮกุรมีความรู้เกี่ยวกับทำยาจากสัตว์ ซึ่งบอกเล่าความรู้สืบทอดกันมา นอกจากนี้ อาชีพหัตถกรรมจักสานเป็นอาชีพเสริมของญัฮกุร และการล่าสัตว์ก็เป็นอาชีพดั้งเดิมของญัฮกุร ชาวญัฮกุรส่วนใหญ่ค่อนข้างที่จะรักสันโดษ ไม่นิยมติดต่อกับคนพื้นล่างหรือกลุ่มวัฒนธรรมอื่น จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร ยังคงสามารถรักษาภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ของตนเองไว้ได้ แต่เนื่องจากนโยบายการขยายพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และการขึ้นมาเพื่อขยายพื้นที่ทำกินของคนพื้นล่าง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วิถีชีวิตของชาวญัฮกุรปรับเปลี่ยนไป เริ่มเรียนรู้ผู้คนต่างถิ่น เริ่มเรียนหนังสือ เริ่มรู้จักการรับจ้างเพื่อแลกกับค่าตอบแทน มีการรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น และมีกลุ่มอื่น ๆ เข้ามาอาศัยปะปนในพื้นที่จึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ทำให้สังคมและศิลปวัฒนธรรมของชาวญัฮกุรอยู่ในภาวะถดถอย เยาวชนญัฮกุรมีการใช้ภาษาแม่ของตนน้อยลงแต่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูดโดยส่วนใหญ่

จากคำกล่าวข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร จังหวัด ชัยภูมิ เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วย 4 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้รู้ในชุมชนที่ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนเวลามากกว่า 30 ปี 2) กลุ่มผู้นำท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน 3) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย นักวิชาการวัฒนธรรม วัฒนธรรมจังหวัด ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทน

จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนครูและอาจารย์

4) กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บข้อมูล ที่รวบรวมจากเอกสารเอกสารวิชาการต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร บทความ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเรื่องที่จะศึกษามีประเด็นน่าสนใจอย่างไรบ้าง และมีผู้ศึกษามากน้อยเพียงใด รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์ในชุมชน นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้วิจัยพัฒนารอบแนวคิดและแนวทางการสัมภาษณ์ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเชิงลึก ตามแนวการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ โดยสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รู้ในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเวลามากกว่า 30 ปี 2) กลุ่มผู้นำท้องถิ่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ เจ้าอาวาส กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน 3) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย วัฒนธรรมอำเภอ วัฒนธรรมจังหวัด ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนครูและอาจารย์

4) กลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ผู้สูงอายุ จังหวัดชัยภูมิ

เครื่องมือการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ คือ 1) ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเริ่มทำการสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการแนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และแจ้งข้อมูลแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การบันทึกเสียงและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น 2) ผู้วิจัยเริ่มทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ตามรายประเด็น 3) หลังจากสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมรายละเอียดจากการจดบันทึก วัน เดือน ปี เวลา ชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ และการบันทึกเสียงข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลทุติยภูมิอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ 2) สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้สูงอายุ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ พบว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ผู้สูงอายุ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ 1) มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและพึ่งพาอาศัยธรรมชาติแทบทุกด้าน รู้คุณธรรมชาติที่ได้ให้ชีวิตแก่ตนและมีหลักเกณฑ์ในการใช้สิ่งของในธรรมชาติ ชาวผู้สูงอายุเข้าไปทำมาหากินเพียงเพื่อการยังชีพไม่ได้ทำเพื่อขาย พืชพรรณ สัตว์ป่าที่ได้ มาบางส่วนอาจนำไปแลกเปลี่ยนของที่จำเป็นที่ตนเอง

ไม่มี 2) ชุมชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับป่า สัตว์ป่า สมุนไพรพืชพรรณพื้นบ้าน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ จึงผูกพันอยู่ป่าและภูเขา ยังชีพด้วยการเก็บของป่า ลำสัตว์ป่าของที่ได้จากป่าจะนำออกมาเพียงแค่ออขายในครอบครัว ชาวญัฮกุรมีภูมิปัญญาในการถนอมอาหารด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นการสำรองอาหารไว้บริโภคในฤดูที่ขาดแคลนและเก็บไว้แลกเปลี่ยนสิ่งของ เครื่องใช้ที่จำเป็นจากคนกลุ่มอื่น 3) รูปแบบของความเชื่อ นับถือพุทธแต่ถือผีอย่างเคร่งครัด ชาวญัฮกุรนับถือและศรัทธาในพุทธศาสนาโดยมีความเชื่อในคำสอน ตลอดจนรู้จักการทำบุญ ให้ทาน สร้างกุศล แต่ชาวญัฮกุรยังมีระบบความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเจ้าป่าเจ้าเขา โดยยึดถืออย่างเคร่งครัดเชื่อว่ามีสถิตอยู่ในสถานที่ทุกแห่ง ดังนั้นจะทำอะไรต้องบอกกล่าว ขออนุญาต และทำด้วยความเคารพ พิธีกรรมในการเลี้ยงผีที่กลุ่มกระทำล้วนมาจากความเชื่อว่า จะช่วยให้คนในชุมชนปลอดภัยจากผีร้าย และเมื่อมีการเซ่นไหว้ผีร้ายจะกลายเป็นผีดี ช่วยลดอันตรายให้ชุมชนเกิดความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารและพืชพรรณปริมาณพอเพียงต่อการบริโภค และจะประสพโชคดีได้ในสิ่งที่ต้องการเมื่อยามเข้าไปหาของป่า 4) การประกอบอาชีพ เดิมชาวญัฮกุรยังชีพด้วยการหาของป่าและล่าสัตว์ป่า จนเมื่อของป่าต่าง ๆ ที่หาได้จากชุมชนกลายมาเป็นสิ่งที่คนต่างถิ่นต้องการ การหาของป่าและล่าสัตว์จึงกลายมาเป็นมาเป็นอาชีพในที่สุด ยุคแรก ๆ ชาวญัฮกุรนำของป่า เช่น ขี้ไต้ น้ำผึ้ง ระบุ่ง หวาย และไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้พะยุง ไม้เหลียง ไม้คูน มาเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น จากบุคคลต่างกลุ่ม โดยนิยมสิ่งที่นิยมมาแลกเอาคือ เสื้อผ้า ยา เกือบ น้ำอ้อย ไห ถ้วยชาม เพื่อนำมาใช้สอยในครัวเรือน 4) อัตลักษณ์ทางภาษา ชาวญัฮกุรมีภาษาพูดอยู่ในตระกูลออสโตรเอเชียติก มีความใกล้เคียงกับภาษามอญโบราณแต่ไม่มีระบบตัวเขียน ชาวญัฮกุรมีวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ เช่น นิทาน เรื่องเล่า เพลง 5) การแต่งกาย เดิมกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรไม่มีภูมิปัญญาในการทอผ้า แต่รู้จักการปลูกฝ้าย จึงมีการนำฝ้ายไปแลกเปลี่ยนเป็นผ้าจากคนต่างกลุ่มและจะนำผ้านั้นมาตัดเย็บเองด้วยวิธีการที่เรียบง่าย และมีการปักเป็นลวดลายซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของกลุ่ม ปักลายเล็ก ๆ เป็นรูปดอกไม้ที่คอเสื้อ และด้านหลังปักลายมีรูปแบบคล้ายลูกยางนาโดยทิ้งชายด้ายยาว ชาวญัฮกุรเรียกว่า เสื้อพ็อก ส่วนผ้านุ่งนิยมสวมใส่ผ้าที่มีสีสด หากต้องเข้าร่วมพิธีการต่าง ๆ ในชุมชนจะมีผ้าอีกผืนที่ใช้คล้องคอ ส่วนการแต่งกายของชายชาวญัฮกุรแต่งกายคล้ายคนอีสานทั่วไป 6) การสร้างที่อยู่อาศัย ชาวญัฮกุรมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัยหลายประการ เช่น ไม่ใช้ตะปูในการก่อสร้างแต่จะใช้การไขว้ การพาดมัดตริงส่วนต่าง ๆ ด้วยดอกและเถาวัลย์พื้นและฝาทำจากไม้ไผ่ โดยผ่าสับและคลี่แผ่ออกเรียกว่าการตีฟาก จั่วบ้านจะมีรูปแบบการโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม ด้วยการนำหญ้าคามารวบและบิดให้แน่นมัดเป็นเกลียวเรียกว่า “กระต้อบเมียว” และชาวญัฮกุรมีความเชื่อว่าเป็นเครื่องป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่มองไม่เห็น ทำให้ไม่สามารรถเข้ามาในบ้านเรือนของตนได้

วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ดังนี้ 1) มิติทางสังคม ปัจจุบันลักษณะตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนมีขนาดใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและ

การผสมผสาน กันทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ในชุมชนเกิดความแตกต่างทางสังคม ลักษณะครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายไปสู่ครอบครัวเดี่ยว มีค่านิยมในการส่งลูกหลานเข้าเรียนในระบบทำให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และรู้จักใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร 2) มิติทางด้านวัฒนธรรม ชาวญัฮกุรเลิกอาชีพการหาของป่า และการล่าสัตว์หันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ การที่ชุมชนมีความเจริญทางสาธารณูปโภค ในด้านต่าง ๆ จึงทำให้ชาวญัฮกุรมีความต้องการ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทำให้การดำรงชีวิตได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ชาวญัฮกุรในวัยเด็กและวัยทำงาน มีพฤติกรรมเลียนแบบการแต่งกาย จากอิทธิพลของสื่อและการได้รับข่าวสารต่าง ๆ ทำให้วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม การใช้ภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุรมีความหลากหลายขึ้นเนื่องจากเกิดการยอมรับวัฒนธรรมด้านภาษาของกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ ของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร คือ 1) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ได้แก่ การเรียนรู้วิธีการอยู่รอด ด้วยการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย มากกว่าการหาของป่าและล่าสัตว์ป่า ชาวญัฮกุรมีการเรียนรู้วิถีชีวิตในการเพาะปลูก เริ่มขยายและบุกเบิกพื้นที่ป่า มีเครื่องจักรกลหนักเพื่อใช้ในการเกษตรและปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้มีการอาศัยธรรมชาติลดน้อยลง ภูมิปัญญาในการหาของป่าและล่าสัตว์ที่จะส่งต่อไปยังคนรุ่นใหม่เป็นไปได้ยากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันบริเวณพื้นที่ป่ารอบ ๆ ชุมชนเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่คอยควบคุมและตรวจจับผู้ที่เข้ามาบุกรุกในพื้นที่ป่า ชาวญัฮกุรส่วนใหญ่จึงมีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย และไม่กล้าเข้าไปในพื้นที่ป่าอีก 2) ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ได้แก่เยาวชนรุ่นใหม่ เริ่มมีแนวคิดที่จะรักษาศิลปวัฒนธรรมของตนไว้ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมโครงการจากภาครัฐ และหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โครงการด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ด้านการฟื้นฟูภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการรวบรวมองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และเข้าใจในวิถีชีวิตตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตนมากยิ่งขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำไปใช้

1) หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่จะเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ควรศึกษารูปแบบในการพัฒนาที่มาจากวิถีชีวิตความ และความเป็นอยู่ของ กลุ่มชาติพันธุ์เพื่อจะได้แนวทางที่สอดคล้องและเหมาะสมในการอนุรักษ์ และการส่งเสริมการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์

2) ศิลปะและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อกร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันบางสิ่งได้ตอบสนองรูปแบบในการดำเนินชีวิตของกลุ่มแล้ว ความเป็นไปได้ในการคงอยู่อาจเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลและทำการบันทึกเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรทำการศึกษาวิจัยการสร้างศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อกร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยอาศัย ศิลปะ วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- ทรงคุณ จันทกร. **ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม**. มหาสารคาม. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- ดำรงวิชาการ. http://www.damrong-journal.su.ac.th/upload/pdf/83_1.pdf. พัฒนา กระแจะจันทร์. **โบราณคดีและชาติพันธุ์ในเขตหมู่บ้านชาวญ้อกรที่ อ.สทิงพระ จ.สงขลา**, ออนไลน์ วันที่ 20 ธันวาคม 2559.
- พัฒนา กระแจะจันทร์. จาก “มะนิฮ ญ้อกร” (ชาวญ้อกร) สู่การเป็นมอญทวารวดี และกระบวนการคืนความรู้สู่ชุมชนบ้านไร่. วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน, 2557.
- สรณา อนุสรณ์ทรงกูร. “บทบาทของพระพุทธศาสนาต่อชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวและกวยกรณีศึกษาตำบลหนองฮะและตำบลเสม็ด อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์.” **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาไทยศึกษา. โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2549.
- สรณา อนุสรณ์ทรงกูร. “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่ กรณีศึกษาชุมชนบ้านสูงเนิน ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาพัฒนาชนบทศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.